

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
«09» февраль 2026 ел**

**КАРАР
№ 141**

**Нурлат муниципаль районында 2026-2028 елларга хезмэт шартларын яхшырту һәм
хезмэтне саклау муниципаль программасын раслау турында**

Россия Федерациясенең Хезмэт кодексына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 10 ноябрендәге 799 номерлы «Татарстан Республикасында хезмэтне саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру турында» карарының 4 пунктына ярашлы рәвештә, хезмэтне саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп юнәлешләрен гамәлгә ашыру максатында, житештерү травматизмын һәм һөнәри авыруларны киметү, хезмэт шартларын хезмәткәрләрнең сәламәтлеген һәм гомерен саклау таләпләренә туры китереп тәмин итү, хезмэтне саклау өлкәсендә эшләүче халыкның дәүләт гарантияләрен һәм хокукый яклавын тәмин итү максатында, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты карар итә:

1. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында 2026-2028 елларга "Хезмэт шартларын яхшырту һәм хезмэтне саклау" муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга (кушымта).

2. Оешмалар, оешмалар житәкчеләренә, миләкнең оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, һәм дәүләт күзәтчелеге органнарына хезмэтне саклау чараларын эшләгәндә әлеге программага таянырга тәкъдим итәргә.

3. Әлеге карарны Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында бастырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең беренче урынбасарына йөкләргә.

Житәкче

Ә.К. Габдуллин

Татарстан Республикасы Нурлат
муниципаль районы Башкарма
комитетының 2026 елның 9 февралендәге
141 номерлы карары белән расланды

**"2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Нурлат
муниципаль районында хезмәт шартларын һәм
хезмәтне саклауны яхшырту" муниципаль
программасы**

Программа паспорты

Муниципаль программаның исеме	"2026-2028 елларга Нурлат муниципаль районында хезмэт шартларын яхшырту һәм хезмэтне саклау" муниципаль программасы (алга таба Программа дип атала)
Программа кураторы	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенең беренче урынбасары
Программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләүчеләр	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының торак сәясәте һәм коммуналь хужалык бүлеге.
Программаны эшләү өчен нигезләр	Россия Федерациясе Хезмэт кодексы; Федераль закон, 1998 елның 24 июлендәге 125-ФЗ номерлы "Житештерүдә бәхетсезлек очракларыннан һәм һөнәри авырулардан мәжбүри социаль иминиятләштерү турында"; Федераль закон, 1999 елның 30 мартындагы 52-ФЗ номерлы "Халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында"; Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2008 елның 10 ноябрендәге 799 номерлы карары "Татарстан Республикасында хезмэтне саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру турында"; Россия Хезмэт министрлыгының 2021 елның 29 октябрендәге 771н номерлы боерыгы "Ел саен эш бирүче тарафыннан хезмэт шартларын һәм саклауны яхшырту, һөнәри куркынычларны бетерү яки киметү, яки аларның дәрәжәсен арттыруны булдырмау буенча чаралар исемлеген раслау турында".
Программаның максаты	1. Муниципаль район территориясендә урнашкан оешмалар хезмәткәрләренең житештерү травматизмын һәм һөнәри авыруларын киметү максатыннан хезмэт шартларын һәм саклауны яхшырту; 2. Хезмэтне саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру; 3. Хезмэтне саклау өлкәсендә эшчеләрнең хокукый яклавын арттыру; 4. Хезмәткәрләргә һөнәри куркынычтан социаль яклау гарантияләрен арттыру; 5. Оешма житәкчеләре, белгечләре, эшмәкәрләр өчен

	хезмәтне саклау буенча укыту һәм белемнәрне тикшерү системасын камилләштерү; 6. Эшләүче халыкка дөвалау-профилактика хезмәтен камилләштерү; 7. Нурлат муниципаль районы территориясендә хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча федераль һәм республика законнары таләпләрен гамәлгә ашыру.
Программаның төп бурычлары	Хезмәтне саклау буенча дәүләт идарәсе системасын үстерү; Хезмәтне саклау буенча хезмәткәрләрне заманча укыту технологияләре нигезендә өзлексез әзерләү; Хезмәтне саклау турында мәгълүмат белән тәмин итү һәм пропагандалау.
Программаны гамәлгә ашыру вакыты	2026-2028 еллар.
Программаны еллар буенча бүлеп финанслау күләме һәм чыганаclarы:	Программаны финанслау Нурлат муниципаль районының барлык милек формасындагы предприятиеләр һәм оешмаларның үз акчалары, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районындагы Социаль иминият фонды бүлгә акчалары (киләшү буенча), шулай ук Нурлат муниципаль районының жирле бюджеты акчалары хисабына планлаштырыла, барлығы 75 мең сум, шул исәптән еллар буенча: 2026 ел – жирле бюджет 25 мең. 2027 ел – жирле бюджет 25 мең. 2028 ел – жирле бюджет 25 мең. Искәрмә: Программаны финанслау күләме фаразлау характерында бирелә һәм жирле бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.
Программаның төп чаралары исемлгә	- барлык милек формасындагы предприятиеләр һәм оешмаларның житәкчеләре һәм хезмәтне саклау белгечләрен хезмәтне саклау буенча укытуны оештыру; - Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм учреждениеләренә хезмәтне саклау буенча иң яхшы эш оештыру буенча республика конкурсларында катнашуын тәмин итү; - хезмәткәрләрне эшкә кергәндә һәм периодик медицина тикшерүләрен вакытында үткәрүне тәмин итү;

	- зарарлы хезмэт шартларында эшлэүче хезмэткэрлэр өчен дэвалау-профилактика чараларын предприятиеләрдә үткәрү. - Оешмаларда һәм предприятиеләрдә, барлык милек формаларындагы учреждениеләрдә хезмэтне саклау белгечләре хезмэtlәрeнeң нәтижәлe эшчәнлeгeн тәмин итү, аларның эшчәнлeгe өчeн кирәклe шартлар тудыру; - Предприятиеләрнeң (оешмаларның) барлык эш урыннарында куркынычларны бәяләү һәм куркынычларны һәм хәвeфләрнe оптимальләштерү чараларын эшләү процедурасын үткәрү.
Программаның төп чараларын үтәүчеләр	Нурлат муниципаль районының барлык милек формаларындагы предприятиеләр һәм учреждениеләр; Профсоюз оешмалары; Нурлат муниципаль районының хезмэтне саклау буенча Координация Советы.
Программаны гамәлгә ашырудан көтелгән нәтижәләр	2026-2028 елларга билгеләнгән индикаторларның чик кыйммәtlәрeнә ирешү: - 1000 эшләүчегә исәпләгәндә, житештерүдә зыян күрүчеләр санын 0,2 кешегә кадәр киметү, шул исәптән үлeм белән тәмамланган очраklar - 0 (кеше); - житештерү жәрәхәtlәрe һәм имгәнүләр белән бәйлe бер зыян күрүчe өчeн эшкә яраксызлык көннәрe саны - 30,0 кеше-көнгә кадәр; - санитар-гигиена нормаларына туры килмәгән хезмэт шартларында эшләүчe хезмэткәрләрнeң өлeшe - 15,0 процентка кадәр. Социаль нәтижә: Неблагоприятлы хезмэт шартларында эшләүчe хезмэткәрләр санын киметү; Житештерү жәрәхәtlәрe һәм һөнәри авырулар дәрәжәсeн киметү; Хезмэткәрләрнe зарарлы һәм куркыныч житештерү факторлары тәэсирeннән яклау дәрәжәсeн күтәрү; Хезмэткәрләргә куркынычсыз хезмэт шартларын тәмин итү буенча конституцион хокукны гамәлгә ашыру. Икътисади нәтижә: Матди чыгымнарны киметү: житештерүдә бәхетсeзлeк очраklары, житештерү белән бәйлe авырулар, һөнәри авырулар аркасында зыян күргән хезмэткәрләрнeң сәламәтлeгeн торгызу өчeн; житештерүдә бәхетсeзлeк очраklары һәм һөнәри авырулар нәтижәсeндә хезмэткәрләргә китерелгән

I. Тормышка ашыру өлкәсенен характеристикасы, Хезмәтне саклау программасы юнәлтелгән төп проблемалар.

Хезмәтне саклау хезмәт эшчәнлеген барышында гражданнарның тормышын һәм сәламәтлеген саклауның иң мөһим шарты булып тора. Муниципаль хезмәтне саклау идарәсе хезмәтне саклау өлкәсендә сәясәтне тормышка ашыруга, хокукий, социаль-иқтисади, оештыру-техник, санитар-гигиеник, дөвалау-профилактик һәм башка куркынычсызлык чараларын тәмин итүгә юнәлтелгән. Хезмәтне саклау өлкәсендәге төп бурыч – хезмәткәрләрнең хезмәт бурычларын үтәгәндә куркынычсызлыгын тәмин итү, бу эш бирүчегә йөкләнә.

Нурлат муниципаль районында хезмәтне саклау муниципаль идарәсе Россия Федерациясе Конституциясенен тиешле нормалары, Россия Федерациясе Хезмәт кодексы, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив актлар нигезендә башкарыла.

Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты каршындагы хезмәтне саклау һәм хезмәт шартлары буенча Координацион советка районда хезмәтне саклау белән идарә итү системасында билгеле бер роль бирелгән (алга таба – Координацион совет), анда хезмәтне саклау буенча белем дәрәжәсен күтәрү һәм белемнәрне тикшерү, хезмәткәрләрне алдан һәм периодик медицина тикшерүләрен үткәрү тәртибен куллану, зарарлы хезмәт шартларында эшләүче хезмәткәрләргә компенсацияләр бирү һәм хезмәт шартларын махсус бәяләү мәсьәләләре карала. Шулай ук Координацион советта Татарстан Республикасы хезмәтне саклау буенча Координацион советыннан, тармак министрлыкларыннан, Дәүләт хезмәт инспекциясеннән, Татарстан Республикасы прокуратурасыннан, Социаль иминият фондына килгән төрле методик тәкъдимнәр карала. Шулай ук житештерүдә бәхетсезлек очраklары булган предприятиеләргә һәм районның төзелеш мәйданчыklарына күчмә киңәшмәләр дә үткәрелә.

Координацион совет составына башкарма комитет вәкилләре, авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе, Социаль иминият фондының төбәк бүлеген, Роспотребнадзорның территорияль идарәсе, күзәтчелек эшчәнлеген бүлеген, Эчке эшләр министрлыгы бүлеген, Нурлат муниципаль районы предприятиеләре һәм оешмалары, кеше хокуklары буенча вәкаләтле вәкилнең жәмәгәт ярдәмчелесе, шулай ук Нурлат районы профсоюз комитетлары координацион советы рәисе керә.

2. Программаның максаты һәм бурычлары.

Программаның төп максаты - Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы территориясендә урнашкан предприятиеләр/оешмалар хезмәткәрләренен хезмәт шартларын һәм сакланышын яхшырту, һөнәри куркынычларны киметү.

Бу максатны гамәлгә ашыру өчен Программа түбәндәге өстенлекле бурычларны хәл итүне күздә тотал:

- хезмәт саклау буенча дәүләт идарәсе системасын үстерү;

- заманча укыту технологияләре нигезендә хезмәт саклау буенча хезмәткәрләрне өзлексез әзерләү;
- хезмәт саклау буенча мәгълүмати тәмин итү һәм пропаганда;
- сәламәт һәм куркынычсыз хезмәт шартлары тудыруны тәмин итүче эш бирүчеләрнең чараларын жәлеп итү;
- муниципаль район күләмендә хезмәт саклау буенча дәүләт идарәсе системасын камилләштерү;
- житештерү травматизмын һәм һөнәри авыруларны киметү;
- булдырылырга мөмкин булган сәбәпләрдән үлемне киметү;
- Нурлат муниципаль районы предприятиеләрендә һәм оешмаларында хезмәт шартлары һәм сакланышын яхшырту;
- хезмәт саклау һәм шартлар буенча индикаторларның таләпләрен исәпкә алып, күрсәткечләргә ирешү;
- хезмәт саклау буенча укыту системасын һәм предприятиеләр/оешмалар житекчеләре, белгечләренең хезмәт саклау таләпләрен белүен тикшерүне камилләштерү.

3. Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту.

Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итүне муниципаль заказчы - Программаның координаторы - Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты гамәлгә ашыра.

Муниципаль заказчы - Программаның координаторы:

- координация эшчәнлеген максатчан күрсәткечләргә әзерләү һәм төгәлләү, программаның чараларын гамәлгә ашыру чыгымнары, Программаны гамәлгә ашыру механизмы һәм аның башкаручылар составы буенча башкара;
- ел саен программа гамәлгә ашыру эшләре барышы һәм финанс чараларын нәтижәле файдалану турында мәгълүмат жиңбәрә.

4. Программаны гамәлгә ашырудан көтелгән нәтижәләр.

Программа оештыру, методик, санитар-гигиеник, укыту-пропаганда, житештерү һәм башка чараларның бердәм комплексы буларак формалаштырылган һәм гамәлгә ашырыла, куелган максатларга ирешүне тәмин итә.

Программаны эшләүдә чыгымнарны оптимальләштерүгә аерым игътибар бирелә, шул ук вакытта программаның чараларын гамәлгә ашырганда социаль нәтижәгә ирешүгә юнәлтелә.

Нәтижәләргә ирешүнең нәтижәлелеге халыкның яшәү сыйфатын бәяләү күрсәткечләренең чик кыйммәтләренә ирешү белән билгеләнә:

- эшләүчеләрнең 1000 кешегә житештерү травматизмын 0 дәрәжәсенә кадәр киметү;
- ел саен хезмәтне саклау буенча укуыту узган житәкчеләр һәм белгечләр дәрәжәсен 1000 эшләүчегә 20гә кадәр арттыру;
- районда эшләүчеләрнең гомуми саныннан зыянлы һәм (яки) куркыныч хезмәт шартларында эшләүчеләрнең өлешен 22гә кадәр киметү;
- районда эшләүчеләрнең гомуми саныннан махсус хезмәт шартларын бәяләү узган эш урыннарында эшләүчеләрнең өлешен 98%ка кадәр арттыру.

Максатка ирешү, бурычларны хәл итү, чаралар һәм нәтижеләрне бәяләү индикаторлары «2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында хезмәт шартларын һәм саклауны яхшырту» муниципаль программасына кушымтада чагылыш таба.

Социаль-иқтисади нәтижеләлек түбәндәге күрсәткечләр белән бәяләнә:

- житештерүдә бәхетсезлек очраклары һәм һөнәри авырулар куркынычын киметү;
- житештерү травматизмы һәм һөнәри авырулар дәрәжәсен киметү;
- хезмәткәрләрне зарарлы һәм куркыныч житештерү факторларынан яклау дәрәжәсен күтәрү;
- начар хезмәт шартларында эшләүче хезмәткәрләр санын киметү;
- житештерүдә бәхетсезлек очракларыннан зыян күргән, житештерү белән бәйлә авырулар, һөнәри авырулардан сәламәтлекне торгызуга матди чыгымнарны киметү;
- житештерүдә бәхетсезлек очраклары һәм һөнәри авырулар нәтижәсендә хезмәткәрләргә китерелгән зыянны каплауга чыгымнарны киметү;
- авыр хезмәт шартларында, зарарлы һәм куркыныч шартларда эшләү өчен компенсация бирүгә чыгымнарны киметү;
- эш вакытын югалтуларны киметү хисабына хезмәт житештерүчәнлеген арттыру.

Программаның чаралар исемлегә, аларны үтәү сроклары, күләмнәре һәм финанслау чыганаклары 1 нче кушымтада күрсәтелгән.

2026 - 2028 елларга
 Нурлат муниципаль районында
 хезмэт шартларын һәм саклауны яхшырту
 муниципаль программасына
 1нче кушымта

Программа чаралары исемлеге

№ т/б	Чаралар атамасы	Башкаручылар	Үтәү срогы	Финанслау күләме
1	Барлык милек формасындагы предприятиеләр һәм оешмаларның житәкчеләре һәм хезмәтне саклау белгечләре өчен хезмәтне саклау буенча укуыны оештыру.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары, хезмәт, мәшгульлек, социаль яклау, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлек саклау, мәдәният учреждениеләре.	2026-2028 26.06.30 гә булганда	-
2	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм учреждениеләренен хезмәтне саклау буенча эшне иң яхшы оештыру буенча республика конкурсларында катнашуын тәмин итү.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының мәгариф бүлеге, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының мәдәният бүлеге, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының балалар һәм яшьләр эшләре бүлеге, район оешмалары һәм предприятиеләре.	ел саен,	-
3	Эшкә кергәндә һәм вакыт-вакыт медицина тикшерүләрен вакытында үткәрүне тәмин итү.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары, хезмәт, мәшгульлек, социаль	2026-2028 еллар.	-

		яклау, социаль хезмэт күрсәтү, сәламәтлек саклау, мәдәният учреждениеләре.		
4	Зыянлы хезмэт шартларында эшләүче хезмәткәрләр өчен дөвәләу-профилактика чараларын предприятиеләрдә гамәлгә ашыру.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары.	2026-2028 еллар.	-
5	Предприятиеләрдә хезмәткәрләрнең еллык диспансеризациясен оештыру.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, учреждениеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары, район оешмалары һәм предприятиеләре.	2026-2028 еллар.	-
6	Оешмаларда һәм предприятиеләрдә, барлык милек формасындагы учреждениеләрдә хезмәтне саклау белгечләре хезмәтләренә нәтижәле эшчәнлеген тәмин итү, аларның эшчәнлеген өчен кирәкле шартлар тудыру.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, учреждениеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары, район оешмалары һәм предприятиеләре.	2026-2028 еллар.	-
7	Хезмәт шартлары буенча эш урыннарын аттестацияләү үткәрү, хезмәткәрләрне эш урыннарында хезмәт шартлары һәм хезмәтне саклау, сәламәтлеккә зыян китерү куркынычы, тиешле компенсацияләр һәм шәхси саклану чаралары турында мәгълүмат бирү.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, учреждениеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары.	2026-2028 еллар.	-

8	Предприятиелэрнең (оешмаларның) барлык эш урыннарында куркынычларны баяләү һәм куркынычларны һәм хәвефләрне оптимальләштерү чараларын эшләү процедураларын үткәрү.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, учреждениеләре.	2026-2028 еллар.	-
9	2026-2028 елларда хезмәт коллективларында коллектив килешүләр кабул иткәндә профсоюз комитетлары рәисләре белән берлектә "Хезмәтне саклау" бүлегенә аерым игътибар бирү, хезмәтне саклау шартларын яхшыртуга, махсус киёмгә һәм башкаларга бүлеп бирелгән сумма турында төгәл күрсәтү.	Барлык тармакларның профсоюз комитетлары рәисләре.	2026-2028 еллар.	-
10	Коллектив килешүләрен төзү, "Хезмәтне саклау шартларын яхшырту" бүлеген мәжбүри кертү белән.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары.	2026-2028 еллар.	-
11	Район оешмалары һәм предприятиеләре, учреждениеләрендә биналарны һәм эш урыннарын ут сүндергечләр һәм аптечкалар белән тәмин итү.	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес субъектлары.	2026-2028 еллар.	10 000
12	Биналарның техник тикшерүен үткәрү, биналарның техник торышы һәм	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм предприятиеләре, кече һәм урта бизнес	2026-2028 еллар.	-

	куркынычсыз эксплуатациясе өчен җаваплы билгеләү, тиешле журналлар алып бару.	субъектлары.		
13	Хезмәтне саклау буенча Координация советы эшен оештыру, утырышлар үткәрү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты	квартал саен	-
14	Хезмәт шартлары һәм саклау торышы турында квартал саен доклад әзерләү һәм житештерү травматизмын анализлау.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты, Хезмәтне саклау буенча Координация советы.	квартал саен	-
15	Хезмәтне саклау буенча Координация советы утырышларына житештерүдә бәхетсезлек очраklары (төркемле, үлем белән тәмамланган һәм авыр нәтижеләр белән) булган предприятиеләр житәкчеләрен чакыру.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты, Хезмәтне саклау буенча Координация советы.	2026-2028 еллар.	-
16	Семинарлар, киңәшмәләр, "түгәрәк өстәлләр", "хезмәтне саклау көннәре" үткәрү, Нурлат муниципаль районы оешмалары житәкчеләре һәм белгечләре катнашында.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, хезмәтне саклау буенча координация советы, хезмәт, мәшгульлек, социаль яклау, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлек саклау, мәдәният учреждениеләре.	2026-2028 еллар.	15 000
17	Предприятиеләрдә ел саен "Бөтендөнья хезмәтне саклау көне" үткәрү.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, хезмәтне саклау буенча координация советы,	2026-2028 еллар.	-

		оешмалар һәм предприятиеләр, Нурлат муниципаль районы учреждениеләре.		
18	Производства бәхетсезлек очраklarын тикшерүдә катнашу, тикшерү материалларын карау һәм бу бәхетсезлек очраklarына китергән сәбәпләрне бетерү чараларын кабул итү.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, Нурлат муниципаль районы координация советы.	2026-2028 еллар.	-
19	Нурлат муниципаль районы оешмалары һәм учреждениеләре арасында хезмәтне саклау һәм куркынычсызлык техникасы буенча иң яхшы эш оештыру район карау-бәйгесе үткәрү.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, хезмәтне саклау буенча координация советы, хезмәт, мәшгульлек, социаль яклау, социаль хезмәт күрсәтү, сәламәтлек саклау, мәдәният учреждениеләре.	2026-2028 еллар.	